

MÅNADENS SJUKDOM

Hej!

Mitt namn är Magdalena Jacobson. Jag är veterinär och jobbar som lärare och forskare vid SLU i Uppsala. Under den här rubriken är det tänkt att ni framledes skall få en kortfattad information om olika gris-sjukdomar.

Inledningsvis tänkte jag ta upp lite allmän sjukdomslära (=patologi). Inom patologin är latin det gemensamma språket, detta för att man vill vara säker på att ett visst ord har exakt samma betydelse, oavsett var i världen eller när i tiden det används.

Kroppen kan drabbas av *trauma* (skada) eller sjukdom. Trauma kan t.ex. vara en fraktur (=benbrott), en brännskada eller ett sår. Sjukdomar kan vara *infektiösa* eller *icke-infektiösa*.

Exempel på icke-infektiösa sjukdomar är *metabola* sjukdomar, dvs störningar i kroppens ämnesomsättning. De *infektiösa* sjukdomarna orsakas av utifrån kommande organismer (prioner, virus, bakterier, parasiter, svampar) som på olika sätt skadar eller påverkar kroppen.

Kroppens reaktion på skada (trauma eller infektiösa sjukdomar) kallas för *inflammation*. Kroppen kan alltså drabbas av en infektion och reagera med en inflammation. Syftet med inflammationen är att försöka begränsa och läka skadan.

Kardinalsymptomen på en inflammation är *tumor, rubor, dolor, calor* och *functio laesa*, dvs svullnad, rodnad, smärta, värme och nedsatt funktion.

Blodbanorna är en viktig kommunikationslänk som snabbt kan transportera olika ämnen. Vid skada skickas olika signalsubstanser, som bland annat aktiverar kroppens immunsystem. Graden av och orsaken till skadan avgör vilka och hur kraftiga signaler som skickas ut. Detta i sin tur avgör vilka delar av immunsystemet som aktiveras. Som ett resultat av signalerna transporteras olika celler och andra substanser via blodbanorna till det skadade stället. Cellerna i immunsystemet är en viktig del av kroppens försvar. De "patrullerar" runt i kroppen via blodbanorna. För att cellerna snabbt skall komma till skadan sker en omdirigering av blodflödet i området så att alla kärl öppnas och vidgas. Detta ses som en rodnad (*rubor*). För att cellerna sedan skall kunna passera från blodbanorna ut till vävnaden krävs att kärnen i det skadade området får en ökad genomsläpplighet (*permeabilitet*). Detta medför att även vätska tränger ut i vävnaden vilket ses som en svullnad (*tumor*). Svullnaden orsakar ett ökat tryck som tillsammans med reaktioner i närliggande nervbanor orsakar smärta (*dolor*). Smärtan syftar till att kroppen skall skydda skadan från att förvärras. Den ökade blodgenomströmningen ökar temperaturen i området (*calor*). Vissa signalsubstanser kan påverka hjärnan att höja kroppstemperaturen generellt (feber). Feber vara ett sätt att bekämpa en infektion eftersom vissa infektiösa ämnen fungerar sämre vid högre temperatur. En skadad vävnad fungerar sämre men *functio laesa* kan också vara en del i läkningsprocessen genom att det skadade området får vila. Ibland kan immunsystemets reaktion vara överdriven och i sig orsaka skador. Ibland är inte reaktionen

heller nödvändig för att skadan skall kunna läka. När en skada skall behandlas måste syftet alltid var att så snabbt som möjligt läka denna för att återställa kroppens normala funktion (*restitutio ad integrum*). Hur detta bäst åstadkoms varierar från fall till fall och därför måste en lämplig behandlingsstrategi alltid bedömas individuellt.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se